

УДК 342.72/.73

Лутов Д.М.

студ. гр. Ю-113_2 НУ «Запорізька політехніка»

ПРАВА ГРОМАДЯН УКРАЇНИ – ТИМЧАСОВО ВИМУШЕНИХ ПЕРЕСЕЛЕНЦІВ В ЛАТВІЙСЬКІЙ РЕСПУБЛІЦІ

Мільйони українських громадян, переважно жінок і дітей, з початку повномасштабного російського вторгнення покинули Україну та знайшли тимчасовий притулок в інших країнах, насамперед в країнах Європейського Союзу. Не залишилась у стороні й Латвійська Республіка, де на початок 2024 року було зареєстровано 44410 тимчасово вимушених переселенців з України [1]. Оперативність з якою латвійська влада здійснила відповідні зміни в своїй нормативно-правовій базі суттєво вплинуло на врегулювання правового статусу українських громадян, деякі аспекти якого заслуговують на увагу.

Правову базу для перебування громадян України в Латвії становлять: Закон «Про підтримку цивільного населення України», прийнятий у терміновому порядку Сеймом – парламентом держави вже 03 березня 2022 року; «Закон про імміграцію», який визначає порядок в'їзду, перебування, транзиту, виїзду іноземців та «Закон про притулок», метою якого є забезпечення права осіб на отримання притулку, набуття статусу біженця або тимчасового захисту в Латвійській Республіці.

На основі приписів цих законодавчих актів і здійснюються відповідні юридичні дії щодо прибулих в країні осіб. Зокрема, після прибуття до Латвії через пункти пропуску особи, які в'їжджають з біометричними паспортами, підлягають прикордонній перевірці. Якщо особа прибула без проїзних документів, особу встановлюють спільно з компетентними органами України. Оскільки у Латвії прийнятий і діє спеціальний закон про статус громадян України, тому звертатися за

статусом біженця не потрібно. Більш того, поки триває війна, українці, які проживають у Латвії, мають такі ж права на отримання соціальних послуг і допомоги, як й постійні жителі Латвії. Це стосується здебільшого і права на вільне пересування і вибір місця проживання, які гарантуються кожному, хто законно перебуває на території Латвії, Конституцією Латвійської Республіки (стаття 97) [2, с. 22].

Латвійська держава, зокрема, надає громадянам України, які залишили свою батьківщину через російську військову агресію, різноманітну допомогу, види котрої детальніше визначені в Законі «Про підтримку цивільного населення України». Як закріплено в ст.1 цього Закону, його мета – «надання підтримки цивільному населенню України, яке залишає Україну або не може повернутися в Україну через збройний конфлікт, спричинений Російською Федерацією, під час цього збройного конфлікту, а також надання загальної підтримки суспільству України [3]

Цивільна особа з України має право на отримання житла, харчування, предметів першої необхідності, інших видів допомоги: зокрема, одноразової грошової допомоги у критичній ситуації (але з певною диференціацією на повнолітні та діти), грошової допомоги на житло, можливості працевлаштування на термін до одного року, право на безкоштовні державні медичні послуги, включаючи придбання ліків, які доступні жителям Латвії.

Українським громадянам забезпечується також конституційне право на освіту, яка українським дітям надається в латвійських школах. Таку можливість вони отримали з першого вересня 2022 року. Навчання здійснюється зазвичай мовою країни перебування, в нашому випадку – це латиська мова, яку в рамках окремих мовних курсів можуть вивчати і дорослі. Водночас на рівні дошкільної або базової освіти діти мають право і можливість навчатися українською мовою.

Громадянам України, що бажають залишатися в Латвії, необхідно отримати довгострокову візу. З першого січня 2023 року, тим громадянам України, які подали заяву про надання статусу тимчасового захисту в Латвійській Республіці та мають документ, що підтверджує цей статус, було видано дозвіл на тимчасове проживання на два роки.

Таким чином, ми бачимо, що в Латвійській Республіці здійснено комплекс заходів, у тому числі і правових, які суттєво сприяли процесу адаптації тимчасово вимушених українських переселенців до умов життя однієї з країн Євросоюзу. Той факт, як прийняли наших громадян в цій дружній країні, знайомство з рівнем її державної організації, соціально-економічного, культурного та політичного розвитку, очевидно, що, ще більше вплине на побажання українських громадян рухатися у бік Євросоюзу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Interfax-Україна. URL: <https://interfax.com.ua/news/general/972650.html>
2. Конституція Латвійської Республіки. *Бостан С.К. Конституції постсоціалістичних країн Європейського Союзу : хрестоматія*. Запоріжжя: НУ «Запорізька політехніка», 2019. С.°7-24.
3. Про підтримку цивільного населення України : Закон Латвійської Республіки від 03.03.2022 № 2022/45A.1. URL: https://likumi.lv/wwwraksti/LIKUMI/TULKOJUMI_UA/UKR_ATBALSTA_LIKUMS.PDF